

V.

Vyhodnocení připomínkového řízení k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Návrh vyhlášky byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení dne **14. října 2021** s termínem pro zaslání připomínek do **5. listopadu 2021**.

Zásadní připomínku uplatnila tato připomínková místa: **Kancelář prezidenta republiky, Úřad pro ochranu osobních údajů, Úřad vlády – ministr a předseda Legislativní rady vlády, Úřad vlády – zmocněnkyně pro lidská práva, Moravskoslezský kraj, Česká biskupská konference.**

Doporučující připomínky uplatnila tato připomínková místa: **Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Kraj Vysočina.**

Zbývající připomínková místa neuplatnila žádné připomínky.

Návrh je předkládán **bez rozporu**.

| Autor | Připomínka | Vypořádání |
|-------------------------------|--|--|
| Kancelář prezidenta republiky | <p>Zásadní připomínka: K čl. I, bodům č. 1, 2, 4, 5, 8, 10, 11 a 12: V návrhu vyhlášky požadujeme v čl. I vypustit body 1, 2, 4, 5, 8, 10, 11 a 12 bez náhrady.</p> <p>Odůvodnění Návrh vyhlášky provádějící zákon o matrikách řeší problematiku nad rámec změny provedené zákonem č. 270/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o občanských průkazech. Jedná se o zásadní změnu v oblasti matrikových formulářů bez zákonného zmocnění, pouze s odkazem na aktuální judikaturu. Toto odůvodnění považujeme za nedostatečné.</p> <p>Zákon č. 270/2021 Sb. v části jedenácté (čl. XII) novelizoval zákon o matrikách, jménu a příjmení. Konkrétně byla novelizována ustanovení § 69 odst. 2 a 3 zákona vypuštěním zákonných podmínek, za kterých je možné používat ženské příjmení po uzavření manželství nebo partnerství v mužském tvaru. Stejně tak i v případě narození dítěte ženského pohlaví je možné příjmení dítěte nově na základě žádosti rodičů ponechat v mužském tvaru. Novelizována byla i ustanovení § 69a odst. 1 a 2 zákona. Na základě žádosti si nově bude moci žena, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, změnit příjmení do mužského tvaru bez splnění současných podmínek [a) jde o cizinku, b) občanku, která má trvalý pobyt v cizině, c)</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |

| | | |
|---|---|--|
| | <p>občanku, jejíž manžel je cizinec nebo jejíž partnerka je cizinka, nebo d) občanku, která je jiné než české národnosti].</p> <p>Žádné další změny, které by měly dopad na podobu formulářů a listin matrik a jejich obsah, nebyly zákonem č. 270/2021 Sb. provedeny. Návrh vyhlášky provádějící zákon o matrikách, jménu a příjmení ve svém čl. I, bodech 1, 2, 4, 5, 8, 10, 11 a 12 překračuje rámec daný novelou citovaného zákona, aniž by byl řádně odůvodněn. Rozsudek správního soudu nepovažujeme za dostatečně odůvodňující změnu znění podzákoného právního předpisu.</p> | |
| Úřad vlády – předsedkyně LRV | <p>Zásadní připomínka: Obecně:</p> <p>K tomuto návrhu vyhlášky uplatňuji <u>zásadní připomínku</u> a požaduji z něj <u>vypustit veškerou úpravu týkající se možnosti používat ženské příjmení po uzavření manželství nebo partnerství v mužském tvaru</u>. Mám za to, že návrh vyhlášky provádějící zákon o matrikách řeší problematiku nad rámec změny provedené zákonem č. 270/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o občanských průkazech, a že tedy jde o zásadní změnu v oblasti matrikových formulářů bez zákonného zmocnění.</p> <p>Pozn.: Zřejmě jde o omyl, z kontextu (a komunikace s odborem vládní legislativy) vyplývá, že jde o nesouhlas s úpravou týkající se rodičů stejného pohlaví.</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |
| Úřad vlády – zmocněnkyně pro lidská práva | <p>Zásadní připomínka: K bodům 1, 2, 4, 5, 8, 10 – 12 (§ 2 a 2a, příloha č. 2, vzory 5, 6, 17, 19, 22 a 23):</p> <p>Velmi oceňuji snahu předkladatele řešit problémy dětí, které mají i dle českého práva uznány dva rodiče stejného pohlaví. Zvolené řešení, kdy tyto rodiče budou i v matričních zápisech a dokumentech označováni jako „rodič“ a nikoliv jako „otec“ a „matka“, však s sebou nese mnohé praktické problémy. Je sice pravda, že zákon o matrikách, jménu a příjmení pracuje s pojmem „rodič“ a nerozlišuje otce a matku dítěte. Nicméně toto rozlišení naopak používá spousta dalších zákonů upravujících každodenní život rodičů a dětí, ať už to je občanský zákoník anebo např. zákon o nemocenském pojištění, jak je ostatně zmíněno i v rozsudku Krajského soudu v Brně sp. zn. 29 A 166/2018. Pokud tedy tyto zákony používají pojem „otec“ a „matka“ a neznají naopak pojem „rodič“ a pokud navíc vážou např. otcovství nikoliv na soudní rozhodnutí, ale na zápis do matričních dokladů (viz § 3 písm. u) zákona o nemocenském pojištění), může se snadno stát, že osoba zapsaná jako rodič a nikoliv jako otec či matka nebude moci využívat nároků spojených s rodičovstvím či mateřstvím podle tohoto zákona, tj. např. dávek nemocenského pojištění. Taková situace by přitom mohla být v rozporu nejen s ochranou práv dětí a rodičů podle Listiny základních práv a svobod a mezinárodních úmluv, ale i s právem EU, které předpokládá rovnost v přístupu k sociální podpoře (viz rozsudek SDEU ve věci C-673/16 - Coman a další).</p> <p>Požaduji proto v matričních dokumentech nepoužívat pro stejnopohlavní rodiče pojem „rodič“, ale zachovat jejich pojmenování jako „otec“ nebo „matka“. Ve vzorech pro matriční zápisy či protokoly lze podobně jako v návrhu postupovat alternativně (otec/matka s možností škrtnutí nehodícího se termínu). V dokumentech jako např. rodný list pak doporučuji místo vzoru pro 2 rodiče vytvořit zvlášť vzory pro 2 otce a 2 matky.</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |

| | | |
|--|--|---|
| <p>Úřad pro ochranu osobních údajů</p> | <p>Zásadní připomínka: 1. K obecné části odůvodnění, bod č. 7: Část 7 obecné části důvodové zprávy nebo odůvodnění, zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (dále jen „DPIA“), je nezbytné dopracovat. Odůvodnění: DPIA zní: „Navrhované řešení nemá negativní dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.“ S tím nelze souhlasit. Ve skutečnosti však předkladatel zavádí zpracování nepřesných osobních údajů, když místo přesného údaje o mateřství či otcovství bude nadále zpracována nadřazená kategorie rodičovství. Jak správně poukazují žalobci v § 8 rozsudku KSBR L. Č. a D. Č. v. Magistrát města Brna z 28. 4. 2021, čj. 29 A 166/2018-86: „V podání ze dne 19. 11. 2018 označeném jako Doplnění žaloby žalobci uvedli, že matriční orgány pro ně vytvořily zvláštní zákonnou kategorii „rodič“, čímž způsobily, že jejich postavení vůči nezletilé dceři je z hlediska některých zákonů právně nejisté.“</p> <p>Zásadní připomínka: 2. K čl. 1, bodům 1, 2, 4, 5, 8, 10 až 12: V článku I se body 1, 2, 4, 5, 8, 10 až 12 se zrušují. Odůvodnění: ÚOOÚ se ztotožňuje s názorem žalobců, že nejvhodnějším řešením je uvádět je oba jako otce. „V prováděcí vyhlášce č. 207/2001 Sb. přitom není stanoveno, že do kolonky „Otec dítěte“ nelze zapsat dva otce.“ (§ 10 i. f. L. Č. a D. Č. v. Magistrát města Brna) V opačném případě toto zpracování nepřesných osobních údajů bude mít nezamýšlené důsledky na jejich právní vztahy.</p> | <p>Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna.</p> |
| <p>Moravskoslezský kraj</p> | <p>Zásadní připomínka: K matričním tiskopisům: Navrhovaná změna je zejména technického charakteru (tj. upravuje vybrané vzory formulářů a matričních dokladů), nicméně má zásadní vliv na vedení matričních knih, pokud se týká změny spočívající v nahrazení pojmů „otec“ a „matka“ pojmem „rodič“, proto uplatňujeme k předloženému návrhu novely vyhlášky zásadní připomínku. Z návrhu ust. § 2b vyplývá, že navržená úprava matričních tiskopisů by se dotýkala všech matričních zápisů, které budou provedeny od 1. 1. 2022, pokud matriční úřad nebude disponovat novým tiskopisem matriční knihy. Navržená úprava dosavadních matričních tiskopisů by byla pro matriční úřady, které mají ve svém matričním obvodu porodnici, velmi obtížně realizovatelná, s ohledem na počet zapisovaných matričních událostí; u vzoru č. 6 – list knihy manželství – je nerealizovatelná, a to s ohledem na grafickou úpravu tiskopisu. Zavedení nových tiskopisů pro zápis narození, manželství a registrovaného partnerství by znamenalo objednání nových knih narození, manželství a registrovaného partnerství pro všechny obce v matričním obvodu matričního úřadu (např. Magistrát města Opavy by jednorázově objednával cca 34 nových matričních knih).</p> | <p>Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna.</p> |

| | | |
|----------------------------|--|--|
| | <p>Otázkou je, v jakém časovém horizontu bude tiskárna Ministerstva vnitra připravena vytisknout nové matriční knihy narození a manželství pro cca 6250 obcí, aby byly matričním úřadům k dispozici co nejdříve.</p> <p>Současné navržená úprava neodpovídá doslovně stávajícím matričním tiskopisům, když ve vzoru 5 přílohy č. 2 vyhlášky je slovní spojení „Otec dítěte“, nikoli pouze „Otec“, úprava tiskopisu by tedy spočívala v přeškrtnutí spojení „Otec dítěte“ a vepsání spojení „Otec/Rodič“.</p> <p>Podle našeho názoru by navrhovaná změna měla odpovídat důvodu jejího zavedení proporcionálně, kdy počet stejnopohlavních rodičů je minimální.</p> <p>NÁVRH:</p> <p>Navrhujeme proto, aby stávající tiskopisy matričních knih byly ponechány v platnosti, a jejich úprava se prováděla pouze v případech, kdy to bude důvodné, tzn. osoba bude mít stejnopohlavní rodiče.</p> <p>Z výše uvedeného důvodu je nutné doplnit text návrhu novely vyhlášky (tj. ust. § 2b, bod 4, 5, 8, 10, 11) tak, aby navrhovaná změna byla v matriční knize projevena pouze v případě, pokud by se zápis do matriční knihy týkal rodičů stejného pohlaví.</p> | |
| Česká biskupská konference | <p>Zásadní připomínka:</p> <p>1. K čl. I, bodům č. 1, 2, 4, 5 a 12:</p> <p>V návrhu vyhlášky požaduje v čl. I vypustit bod 1, 2, 4, 5 a 12 bez náhrady.</p> <p>Odůvodnění:</p> <p>V první řadě si dovoluujeme upozornit, že návrh vyhlášky řeší problematiku nad rámec změny provedenou novelou zákona č. 270/2021 Sb., zákona o matrikách. Jedná se o zásadní změnu v oblasti matrikových formulářů bez zákonného zmocnění, pouze s odkazem na aktuální judikaturu. Toto odůvodnění považujeme za nedostatečné.</p> <p>V důvodové zprávě je zmíněno jediné rozhodnutí ve věci, a to rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 29 A 166/2018-86 ze dne 28. 4. 2021, kterým bylo zrušeno rozhodnutí Magistrátu města Brna a rozhodnutí Úřadu městské části města Brna, Brno-střed. Jedná se o aktuální rozhodnutí soudu, avšak jde o rozhodnutí soudu 1. stupně, ačkoliv se jedná o rozhodnutí ve správní soudnictví. Soudy 1. stupně z definice nemohou sjednocovat judikaturu a již vůbec není vhodné, aby na základě rozhodnutí soudu 1. stupně byl novelizován podzákoný právní předpis.</p> <p>V důvodové zprávě se dále odkazuje na odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2021. Je zde výslovně uvedeno: „V odůvodnění rozsudku Krajský soud v Brně uvádí, že používá-li zákon o matrikách pojmu „rodič“, je zřejmé, že mezi osobami, které mohou být rodičem, nečiní rozdílu na základě jakýchkoli pomocných charakteristik. Jinak řečeno, je-li osoba z právního hlediska rodičem, a to bez ohledu na to, zda takové její postavení plyne přímo ze zákona či je k jeho nabytí (deklaraci) třeba soudního rozhodnutí, odpovídá tomuto jejímu postavení povinnost matričního úřadu zapsat ji jako rodiče do knihy narození a do rodného listu dítěte. Všechny rodiče je přitom třeba do těchto matričních listin zapsat, pokud možno stejným způsobem. V případě zvláštních okolností je pak matriční úřad povinen postupovat přiměřeně skutkovému a právnímu stavu, a to tak, aby se takový specifický zápis co nejvíce podobal zápisu plynoucímu z tzv. běžných okolností.“¹</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |

¹ Důvodová zpráva k Návrhu vyhlášky, str. 1 a 2, odst. 6

| | | |
|--|---|--|
| | <p>Výše uvedený právní názor je založen na faktické nesprávnosti.</p> <p>Zákon o matrikách a pojem rodič nelze interpretovat izolovaně. Veřejnoprávní regulace matrik může existovat pouze ve spojení s jinými oblastmi práva, a to především práva občanského a práva mezinárodněprávního soukromého, které definují právní rodičovství. A to jak ze zákona, tak na základě soudního rozhodnutí o osvojení, případně posuzování nabytí rodičovských práv na základě cizozemské právní úpravy.</p> <p>Rodičovství přímo ze zákona vyplývá na základě skutečností definovaných občanským zákoníkem v části druhé, Hlavě II, Dílu 2 v Oddílu 1 s názvem „Určování rodičovství“. České rodinné právo s neutrálním pojmem rodič nepracuje. Rodiče dítěte mohou být ze zákona pouze matka a otec.</p> <p>V případě ženy je matkou dítěte žena, která je porodila (§ 775 občanského zákoníku, dále již jen „OZ“).</p> <p>V případě určování otcovství existují čtyři domněnky otcovství (§ 776, 777, 778 a 779 OZ).</p> <p>Dále se mohou stát rodiči osvojením dítěte. Osvojiteli se v souladu s § 800 odst. 1 OZ mohou stát manželé nebo jeden z manželů. Výjimečně může osvojit i jiná osoba, v tom případě soud též rozhodne o tom, že se z matriky vypouští zápis o druhém rodiči. Dále § 800 odst. 2 uvádí, že: „Osvojují-li manželé, podávají návrh na osvojení společně jako společní osvojitelé.“ Manželství je dle § 655 OZ trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon.</p> <p>Lze tedy uzavřít, že ani v jednom z výše uvedených případů nelze tvrdit, že by občanské právo nečinilo rozdíly v určování rodičovství na základě jakýchkoli pomocných charakteristik. Právě naopak. Právním rodičem může být pouze otec a matka, žádnou jinou variantu český právní řád neumožňuje.</p> <p>Právními rodiči se mohou stát stejnopohlavní rodiče dle cizozemského práva. V daném případě je rozhodující zákon o mezinárodním právu soukromém, konkrétně § 63 odst. 1, který upravuje podmínky, za kterých může český soud uznat zahraniční rozhodnutí o osvojení.</p> <p>Podle ustanovení § 63 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém, jestliže v době osvojení byl osvojitel, některý z osvojitelů nebo osvojenec státním občanem České republiky, uznávají se cizí rozhodnutí o osvojení v České republice, jestliže se to nepřičí veřejnému pořádku a nebrání tomu výlučná pravomoc českých soudů a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva. Pro řízení o uznávání platí ustanovení § 16 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém.</p> <p>V daném případě je třeba dodržet podmínku splnění hmotněprávních ustanovení českého hmotného práva, které nepřipouští jinou variantu než společné osvojení manželského páru muže a ženy, tzv. přiosvojení v rámci manželského páru, ve výjimečných případech osvojení jednotlivcem. Výrazně do této problematiky promluvalo plénum Ústavního soudu ČR nálezem sp. zn. Pl. ÚS 6/20. V řízení Krajský soud v Praze podal návrh ve smyslu čl. 95 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, na zrušení části ustanovení § 63 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém. Plénum Ústavního soudu ČR návrh zamítlo, mimo jiné s odůvodněním: „<i>Smyslem a jediným relevantním důsledkem nyní napadené úpravy je, že v určitých případech nastává nemožnost uznání reality "právní" ve smyslu reality vnitrostátního práva jiného státu. Jak už ovšem bylo řečeno, ústavní pořádek vnitrostátnímu právu cizích států, není-li smluvně ujednáno jinak, v tomto ohledu žádné zvláštní výsady na území České republiky nepřiznává. Smí-li zákonodárce stanovit pravidla pro osvojování, zásadně také může bránit tomu, aby tato pravidla byla "obcházena" prostřednictvím zahraniční</i></p> | |
|--|---|--|

| | | |
|----------------------------|---|--|
| | <p><i>právní úpravy, tedy osvojováním českých občanů či českými občany v jiném státě (a to obcházena nikoli pouze účelově, nýbrž např. i v důsledku toho, že případní osvojitelé v zahraničí nějakou dobu žijí).“²</i></p> <p>Na základě výše uvedeného nelze souhlasit právním názorem uvedeným v odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Brně, že je třeba zapisovat všechny rodiče stejným způsobem.</p> <p>2. K čl. I, bodům č. 8, 10 a 11: V návrhu vyhlášky požaduje v čl. I vypustit bod 8, 10 a 11 bez náhrady.</p> <p>Odůvodnění: Výše uvedenými body Návrhu vyhlášky má dojít k nahrazení v rodinném právu pevně zakotveného pojmy otec a matka (nikoliv jen právně, ale především biologicky), pojmy Matka/Rodič dítěte a Otec/Rodič dítěte. Pro tuto změny neexistuje právní podklad. Pojem rodič není genderově neutrální, jak již bylo uvedeno výše, tudíž se jedná o naprosto neodůvodněnou změnu vzoru č. 17 (protokolu o uzavření manželství), č. 19 (listu matriční knihy o partnerství), č. 22 (protokolu o vstupu do partnerství).</p> | |
| Ministerstvo spravedlnosti | <p>Doporučující připomínka: K čl. I, bodům 1 a 12 (§ 2 bod č. 23 a příloha č. 2 vzor č. 23): Doporučujeme zvážit, zda je nezbytné stanovovat nový samostatný vzor rodného listu pro případy, kdy má dítě rodiče stejného pohlaví. Postačující se s ohledem na návrh vyhlášky sledovaný cíl jeví být úprava stávajícího vzoru rodného listu (vzor 9 přílohy č. 2) obdobným způsobem, jakým dochází k úpravě vzorů dalších matričních tiskopisů (viz novelizační body 4, 5, 8, 10 a 11), tedy vyznačením alternativy „otec/rodič“, resp. „matka/rodič“. Doplnění stávajícího vzoru lze přitom považovat za vhodnější jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska zajištění distribuce nového vzoru matričního tiskopisu matričním úřadům, jelikož není zřejmé, zda nový, svou povahou speciální matriční tiskopis využijí veškeré matriční úřady. Doporučujeme proto zhodnotit důvodnost stanovení nového vzoru rodného listu, a v uvedeném smyslu následně dopracovat odůvodnění návrhu vyhlášky.</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |
| Ministerstvo zemědělství | <p>K matričním tiskopisům: Dáváme ke zvážení, zda ve všech vzorech matričních tiskopisů neuvádět pouze „rodič dítěte“. Máme za to, že označení „otec/rodič“ stejně jako „matka/rodič“ bude u rodičů stejného pohlaví nadále vyvolávat rozpaky.</p> <p>V případě akceptování první připomínky by bylo možné zrušit novelizační bod č. 1, neboť by nebylo třeba speciálního rodného listu pro dítě rodičů stejného pohlaví.</p> | Předmětná ustanovení byla z návrhu vyhlášky vypuštěna. |
| Kraj Vysočina | <p>Doporučující připomínka: K příloze č. 1: Navrhuje se zrušení matričního úřadu Zhoř k 1.1.2022 vykonávajícího matriční působnost pouze pro obec Zhoř. Současně se navrhuje zařadit obec Zhoř do správního obvodu matričního úřadu Jamné (správní obvod Magistrátu města Jihlava).</p> | Akceptováno. |

² Nález pléna Ústavního soudu ČR z 15. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 6/20, č. 47/2021 Sb., bod 27

| | | |
|---|---|-------------------------|
| | O zrušení matriční působnosti požádal Obecní úřad Zhoř z důvodu malého počtu matričních událostí a personálního nedostatku; Magistrát města Jihlava návrh doporučil, matriční úřad Jamné souhlasil. | |
| Ministerstvo životního prostředí | Obecně: Doporučujeme vkládat materiály do eKLEPu ve formátu .doc, nikoli .pdf, z důvodu snazší práce s dokumenty pro připomínková místa. | Vzato na vědomí. |